

POPESCU VERSUS IONESCU

UCIGAȘ FĂRĂ SIMBRIE de Eugen Ionescu. Traducerea: Dan C. Mihăilescu ● **TEATRUL NAȚIONAL** din CRAIOVA și **FUNDAȚIA W. SHAKESPEARE** ● Data reprezentației: 20 decembrie 1997 ● Regia: Theodor Cristian Popescu ● Scenografia: Viorel Penișoară-Stegaru ● Muzica: Dan Dediu ● Coregrafia: Cosmin Manolescu ● Distribuția: Valentin Mihali (Béranger), Remus Mărgineanu (Arhitectul), Tamara Popescu (Dany), Angel Rababoc (Eduard), Theodor Marinescu (Patronul), Pompiliu Cristian, Ciochia Ghinea (Un polițist, Un demonstrant), Smaragda Olteanu (Ucigașul), Marian Politic (Alt polițist, Alt demonstrant), Laura Dragomir (O dansatoare).

Neobosit, cu entuziasmul tinereții, Theodor Cristian Popescu a realizat un nou spectacol; de data aceasta, la Craiova, pe scena faimosului Național de aici: **Ucigaș fără simbrie** de Eugen Ionescu. O piesă dificilă, polisemantică și policromă, cu un final pesimist, rezistența lui Béranger, personaj preluat de autor din **Rinocerii**, fiind acum inutilă. Ucigașul este mai puternic decât el și îl reduce la tăcere, sugrumându-l, așa cum i-a omorât, pe rând, pe toți locuitorii orașului plin de lumină.

Am apreciat curajul lui Theodor Cristian Popescu și inițiativa

Naționalului craiovean de a readuce acest text în atenție, cu atât mai mult cu cât în 1998 vor fi exact trei decenii de la incitanta montare realizată la Teatrul de Comedie de Lucian Giurchescu, avându-i în distribuție pe Radu Beligan, Ion Lucian, Mircea Șeptilici și Sanda Toma, în inspiratele decoruri ale lui Dan Nemțeanu.

M-am dus la premiera craioveană cu neliniștită emoție și purtând în minte, fără să vreau, imagini, încă surprinzător de proaspete, din spectacolul Teatrului de Comedie, din orașul mirific creat de Dan Nemțeanu și pe care Arhitectul i-l arăta lui Béranger, naivului Béranger, interpretat cu farmec de Radu Beligan. Nu fac comparații și mă feresc chiar cu îndârjire de ele: fiecare spectacol are personalitatea sa și fiecare artist, stilul și viziunea sa. În 1968, Eugen Ionescu era dramaturgul momentului, piesa lui ridica întrebări legate direct de condiția aceluși timp, iar spectacolul lui Lucian Giurchescu aparținea și el anului invadării Cehoslovaciei de trupele sovietice, anului „Primăverii de la Praga” strivită sub șenilele tancurilor Pactului de la Varșovia. Spectacolul fusese creat chiar în acele zile fierbinți de după 21 august 1968, și toți cei din sală l-am receptat pe acest fundal emotiv. Acum suntem la sfârșitul lui 1997, aproape la capăt de mileniu, și regizorul e tânăr, la fel ca și cea mai

mare parte a interpreților, începând cu Valentin Mihali – Béranger – și terminând cu cei câțiva studenți prezenți în distribuție.

Deosebirile sunt mari și firești. Alt timp, altă sensibilitate, altă receptare. Pentru cei de pe scenă, pentru regizor, mai ales, Eugen Ionescu nu mai este un contemporan, ci un clasic.

Orașul luminos nu mai există pe scenă: în locul arhitecturii de vis propuse acum treizeci de ani, draperii întunecate și o tristă întâlnire între un Arhitect sobru, straniu, interpretat cu gravitate de Remus Mărgineanu, și entuziasmul juvenil al lui Valentin Mihali, al cărui Béranger ne obligă să vedem prin ochii lui clădirile minunate. În partea a doua, însă, Viorel Penișoară-Stegaru și-a dat drumul fanteziei, mobilând camera lui Béranger cu cele mai stranii fotolii și comode, prinse de plafonul scenei cu sfori, pentru a putea dispărea zburând parcă spre înălțimi, lăsând loc unor construcții metalice – stâlpii de fier ai unui lagăr.

Dacă prima parte a fost, poate, prea lungă, un ritm mai susținut, mai dinamic fiind indicat, în partea a doua, o dată cu creșterea tensiunii, cu dovezile adunate de Eduard (convingător jucat de Angel Rababoc) și cu dorința lui Béranger de a-l descoperi și anula pe Ucigaș, ritmul a fost cel necesar, producând teamă,

© Valentin Mihali și Angel Rababoc în **Ucigaș fără simbrie** de Eugen Ionescu la TN Craiova (regia: Theodor Cristian Popescu)

nelineiște, amuzament amar. Am acceptat apariția frumoasei Dany (Tamara Popescu) pe mișcări de dans, într-un cadru alcătuit, în fundul scenei, prin ridicarea cortinei și degajarea unui spațiu dispus pe orizontală, ca o fâșie la jumătatea peretelui. Dar am fost mai puțin entuziasmată de refacerea aceleiași deschideri pentru etalarea unor coroane mortuare și a unei dansatoare adevărate, înger prevestitor de moarte. Repetarea soluției a dat impresia de lipsă de fantezie și nu a funcționat ca semn cu valoare de comunicare. În schimb, prezența Ucigașului a fost foarte inspirat gândită: Smaragda Olteanu a apărut ca o umbră ce se târa pe jos, urmărindu-l, chinându-l și, în cele din urmă, înăbușându-l pe Béranger.

Decorul final era o completare și o continuare a celui de la început, dar în locul perdelelor întunecate s-au ivit acum gratii și garduri metalice, subliniindu-se ideea de clausturare, de închisoare fără de ieșire.

Pentru tânărul regizor, piesa lui Eugen Ionescu a fost o metaforă a morții și a distrugerii iminente, a totalei lipse de lumină și salvare. Au fost atenți la notele grave ale textului și Valentin Mihali, și Angel Rababoc, care i-au realizat intențiile și i-au înțeles propunerile, dar m-a surprins ocolirea intenționată, atât din partea regizorului, cât și a interpreților, a umorului lui Ionescu. Dacă au fost momente comice, precum episoadele cu polițiștii sau cu demonstrații ori apariția Patronului (Theodor Marinescu), ele s-au apropiat mai mult de grotesc. Apreciez seriozitatea tinerei generații, dar nu trebuie uitată nici forța de regenerare a răsului. Nu este vorba de răsul stămit de o comedie de situații, de paradoxurile lui G.B. Shaw, de ironia rafinată a lui Oscar Wilde sau de inventivitatea scilpitoare a lui Feydeau, ci de răsul ce ne ajută să suportăm, distanțându-ne, absurdul existenței.

Theodor Cristian Popescu nu a vrut să rădă și nu ne-a lăsat nici pe noi să rădem. Pentru el, Eugen Ionescu este un autor grav, un clasic, un mare scriitor, atent la dimensiunea tragică a vieții.

ILEANA BERLOGEA

PREMIERĂ PE ȚARĂ

GEOMETRIA VARIABILĂ A CUPLULUI

AMEDEU sau CUM SĂ TE DESCOTOROSEȘTI de Eugen Ionescu ● **TEATRUL DRAMATIC** din BAIA MARE, în colaborare cu **ACADEMIA DE TEATRU ȘI FILM BUCUREȘTI** ● **Data reprezentației: 20 septembrie 1997** ● **Regia: Alina Hristea** ● **Scenografia: Mihai Vălu** ● **Distributia: Petru-Barbu Radeșiu (Amedeu Buccioni), Adriana Covaci (Magdalena), Remus Burdea (Poștașul, Polițistul); în alte roluri: Marcel Top, Marilena Botiș, Anca Ardușătan, Nora Cosma, Renata Nedeal, Petre Mureșan, Raul Covaci.**

O temă frecventă în teatrul lui Eugen Ionescu, mai ales în piesele de început, este cea a cuplului. Viața acestuia, procesele interne de regenerare sau de erodare la care este supus, fie dintr-o perpetuă și reciprocă admirație și solidaritate, fie dintr-o neîntreruptă stare de beligeranță, sunt prezente atât în piesa de debut, **Cântăreața cheală** (1950), cât și în **Scaunele** (1952) ori **Amedeu sau Cum să te descotorosești**, scrisă în 1954 și jucată acum în premieră românească la Baia Mare. Mai ascunsă sau mai învederată, influența lui Caragiale, recunoscută de părintele absurdului și subliniată de comentarii avizați ai operei sale, este indiscutabilă, așa încât „mantaua” Conului Leonida – întoarsă pe toate fețele, retușată sau „modernizată”, uneori discusută sau peticită – pare să fie purtată, de la o piesă la alta, de personaje care, oricât s-ar diferenția, ajung până la urmă la un numitor comun. Dacă în **Scaunele** componenții cuplului se admiră și se susțin, aidoma modelului caragialian, în **Amedeu** relația pare de adversitate: cei doi se hărțuiesc continuu, își fac reproșuri pentru orice fleac, starea de nervi arareori cunoaște momente de relaxare, astfel că până și lor li se pare că legăturile de dragoste sunt rupte („Dacă ne-am iubi cu adevărat toate acestea n-ar

avea nici o importanță”). Totuși, și într-un caz, și în celălalt raportul este unul de complementaritate. Numai că în primul dragostea nu e chiar atât de mare cum se declară, iar în al doilea antagonismul este supralicitat, din reflex. Poate motivația să-i diferențieze sensibil: în timp ce soții din **Scaunele** sunt uniți prin speranța în venirea Oratorului și transmiterea, cu ajutorul său, a Mesajului, Amedeu și consoarta sa, Madeleine, sunt tracasăți, agresăți, exasperați de prezența Cadavrului. Unii sunt legați de un viitor iluzoriu, ceilalți sunt agresăți de o realitate terifiantă. Cadavrul care li s-a insinuat în apartament cu vreo cincisprezece ani în urmă le-a destabilizat complet traiul, devenind parte integrantă a acestuia („La urma urmei a crescut și a îmbătrânit în casa noastră, alături de noi”). Numai că prezența Cadavrului pricinuieste multe neajunsuri. Înainte de toate, acela că el crește continuu, capătă proporții îngrijorătoare, devine mult prea mare pentru spațiul locativ al bieților parizieni („Doamne, o să ocupe toată camera. Unde o să-l mai așez?”), ba mai provoacă și apariția unor ciudate ciuperci („Ciuperci de apartament” sau „ciuperci de Paris”), sporind disconfortul. Se întrezărește chiar un pic de gelozie din partea lui Amedeu pentru atenția acordată de Madeleine celui de **al treilea** din menajul lor. Descotorosirea de incomodul colocatar devine, deci, imperativă și se va consuma într-un final (de fapt, autorul propune două variante de final) la fel de insolit ca întreaga piesă: pentru a scăpa de ochii curioșilor, dar mai ales de cei ai polițiștilor, Amedeu își va lua zborul spre înălțimi cu mortul său în brațe.

Spectacolul de la Baia Mare este lucrarea de diplomă a unei tinere absolvente de la clasa profesoarei Cătălina Buzoianu – Alina Hristea – și a fost realizat în noua sală Studio a teatrului, având în distribuție interpreți

